

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА
ОПШТИНЕ КАЊИЖА ЗА 2023. ГОДИНУ**

Кањижа, 2022

УВОД

Локални акциони план запошљавања општине Кањижа (у даљем тексту: ЛАПЗ) је основни инструмент спровођења активне политике запошљавања у 2023. години и саставни део је концепције локалног социоекономског развоја. Њиме се дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања у општини Кањижа и утврђују програми и мере који ће се реализовати, како би се достигли зацртани циљеви и омогућило одрживо повећање запослености.

Правни основ за утврђивање ЛАПЗ-а представља Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Сл. гласник РС“, 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017-др.закон и 49/2021).

При изради ЛАПЗ за 2023. годину узети су у обзир циљеви, приоритети и смернице Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, бр. 18/2021), Акциони план за период од 2021. до 2023. године за спровођење Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, бр. 30/2021),.

Спровођење ЛАПЗ-а и предвиђених приоритета и мера подразумева активно учешће и сарадњу свих релевантних институција и социјалних партнера на подручју општине Кањижа.

1. Макроекономски оквир

1.1. Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021 до 2026. године

Имајући у виду да је од изузетне важности развијати у складу са потребама националног тржиште рада и наставити са усаглашавањем са стандардима у овој области који важе за државе чланице Европске уније Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је израдио Стратегију запошљавање у Републици Србији за период од 2021 до 2026 године. У оквиру овога стратешког документа је дефинисани општи циљ је Успостављен стабилан и одрживи раст запослености заснован на знању и достојанственом раду а у саставу општег циља стратегија обухвата још три посебног циља који су: 1 Остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерене на унапређење понуде рада и тражње за радом, 2. Унапређен положај незапослених лица на тржишту рада, 3. Унапређен институционални оквир за политику запошљавања.

1.2. Акциони план за период од 2021 до 2023 године за спровођење стратегије запошљавања у републици Србији за период од 2021 до 2026 године

Ради операционализације и остваривања општег и посебних циљева у оквиру Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026 године је формиран и прихваћен акциони план за период од 2021 до 2023 године за спровођење наведене стратегије. Овај акциони план као документ јавне политике највишег је нивоа детаљности и разрађује наведену стратегију до оперативног нивоа. Овом стратегијом је предвиђен доношење два акционог плана ради остваривања циљева и планираних мера и предвиђено је да се други акциони план донесе за период од 2024. до 2026. године. У наведеном ЛАПЗУ-у Општине Кањиже за 2023. годину су праћени смернице и

препоруке које су дати у релевантним националним документима ове области (стратегија, акциони план).

2. Стање и токови у националној економији и на тржишту рада

Србија је током претходних неколико година а све до економске кризе данашњице остварила значајан напредак ка успостављању макроекономске стабилности и одрживог привредног раста. Успешна координација монетарне и фискалне политике, као и доследно спровођење фискалне консолидације и структурно прилагођавање, повољно су утицали на побољшање пословног и инвестиционог амбијента. Међутим неизвесна епидемиолошка, безбедносна ситуација у свету праћен са сигнификантном инфлацијом и високим каматним стопама у више земаља је ослабила економска стабилност наше земље.

Привредни раст Србије, кључан макроекономски показатељ од ког зависи одрживо повећање животног стандарда становника. Процењено је да је укупна економска активност у Републици Србији у 2022. години, мерена реалним кретањем бруто домаћег производа, забележила раст од 2,3% у односу на 2021. годину.

Бруто инвестиције у основна средства у 2022. години показују реалан раст од 14,1%, у поређењу са претходном годином. Пољопривредна производња остварила је у 2022. години пад физичког обима од 8,0%. У истом периоду индустријска производња забележила је раст од 1,5%, а прерађивачка индустрија раст од 1,7%.

Вредност изведених радова у грађевинарству у 2022. години бележи реални раст од 11,8%, у односу на претходну годину. Промет у трговини на мало остварио је реалан раст од 6,4%, док је промет у трговини на велико номинално већи за 19,0%. Спољнотрговинска робна размена, у еврима, у 2022. години, у односу на 2021. показује раст извоза за 23,5% и раст увоза за 33,0%.

У оквиру сектора Услуге смештаја и исхране у 2022. години процењен је реални раст угоститељства од 40,6%, док је број ноћења туриста повећан за 37,5%. У 2022. години у односу на 2021, регистровано је повећање физичког обима саобраћаја од 23,1% и пад физичког обима телекомуникација за 1,5%.

Према резултатима анкете о радној снази, у трећем кварталу 2022. године, стопа запослености износи 50,8%, док је стопа незапослености 8,9%.

Просечне зараде без пореза и доприноса у 2022. години, у односу на претходну годину номинално су веће за 14,1%, а реално за 2,0%.

Процењена годишња стопа инфлације износи 15,1%.

Изразит депопулациони тренд карактеристика је демографских кретања у РС са снажним утицајем на стање на тржишту рада. Процењено је да број становника Србије мањи је за око пола милиона (495.975) у односу на 2011 годину према попису из 2022 године. То значи да Србија има 6,7 милиона становника, односно око седам одсто мање него пре десет година. Када говоримо о емиграцији из РС највећи број оних који одлазе или намеравају да оду из земље налази се међу млађом популацијом старости до 40 година. Основни мотиви који их наводе да размишљају о напуштању РС јесу незапосленост (недостатак посла и извора прихода) и лоши економски услови живота. Услед емиграције младих људи, економија и целокупно друштво суочавају се са негативним ефектима тог одласка.

РС ће се у будућности сусрести не само са све старијим становништвом, што прети да угрози пензиони систем, већ и са недостатком радне снаге који неће бити у могућности да се задовољи увозом радне снаге из земаља у окружењу.

Стање на тржишту рада у РС, мерено основним показатељима из Анкете о радној снази (АРС), указује на значајан опоравак тржишта рада последњих година – стопа незапослености се смањује а стопа запослености повећава, број запослених лица расте, што је праћено смањењем броја незапослених и неактивних лица. Кретање основних показатеља тржишта рада углавном је конзистентно са кретањима макроекономских показатеља (раст БДП, стабилна инфлација, консолидација јавног дуга, прилив СДИ). Међутим, и поред ових побољшања, показатељи на тржишту рада у РС су и даље неповољнији него у земљама Европске уније (ЕУ).

У трећем кварталу 2022. године број запослених износио је 2 308 955, а број незапослених у 2022 години 444 213. Стопа запослености за дати период износи 50,8%, а стопа незапослености 8,9%. Раст регистроване запослености у новембру 2022 у односу на 2021 је 63 224 лице и то је 2,8 %.

Према подацима Анкете о радној снази за трећи квартал 2022. године, а у поређењу са 2021. године, код лица старости 15 и више година дошло је до смањења контингента становништва ван радне снаге (-99 800) на рачун повећања активног становништва (+29 700). У оквиру контингента активног становништва дошло је до повећања броја запослених и у току прошле године број незапослених лица се смањило у износу од 33 351 на нивоу републике.

Према Анкети о радној снази у трећем кварталу 2022. године стопа запослености износио 50,8%, и у односу на трећи квартал 2021. године већа 0,9 процентних поена (п.п.) док је у односу на други квартал 2022. године мања за 0,1 п.п. Стопа незапослености износи 8,9% и у односу на трећи квартал 2021. године мања је за 1,6 п.п. док је у поређењу са другим кварталом 2022. године остала непромењена.

У трећем кварталу 2022, у поређењу са трећим кварталом 2021. године, укупно становништво узраста 15 и више година смањено је за -63 900, при чему је становништво ван радне снаге смењено за -28 800 а контингент активног становништва мањи за -35 100. У оквиру активног становништва (радне снаге) дошло је до међугодишњег смањења незапослености (-52 600) и повећања запослености (+17 500). У оквиру укупне запослености дошло је до повећања формалне запослености (за +36 700) и смањења неформалне запослености (за -19 100).

У трећем кварталу 2022, у односу на трећи квартал 2021. године, незапосленост је смањена за -52 600 (-15,4%), доминантно у популацији са средњим и високим образовањем, где је број незапослених смањен за -42 800 за годину дана. У мушкој популацији, број незапослених је мањи за -17 600 (-10,6%), док је број незапослених жена мањи за -35 000 (-20,0 %).

2.1. Кратак опис локалне демографске и економске ситуације

а) Демографске карактеристике општине Кањижа

Постојећа демографска кретања у општини као и одлазак младих а и искуснијих кадрова у иностранство у садашњим временима не обезбеђују одржив развој радне снаге у општини, што има за последицу неповољне економско-демографске перспективе.

Према процењеном броју становника Републике Србије из 2021. године показује стопа раста становништва, у односу на претходну годину, негативна и

износи **-9,4%**. (процене су засноване на резултатима статистике природног кретања и унутрашњих миграција становништва)

Стопа природног прираштаја износи – 17,67 (на 1000 становника) на подручју кањишке општине. Број умрлих лица је годишње у просеку већи од броја живорођених за 350 – 400 особа.

За постојећу старосну структуру општине игра доминантну улогу поред негативног природног прираштаја и изражени, све интензивнији вид миграционих процеса, одсељавање нарочито младих људи.

Просечан број чланова домаћинства је 2,22 лица.

У структури становништва деца и млади (0-17) године живота учествују са 15,8 %, радно способно становништво старости 15-64 год. са 66,5 %, а старији од 65 година живота са 20,8%.

У полној структури становништва мушкарци учествују са 49 %, а жене са 51%.

Образовна структура становништва је изразито неповољна. Лица са вишом стручном спремом учествују са 4 % укупног становништва старије од 15 година, а становништво са високим образовањем учествује 4,3 %. Становништво са основним образовањем, као % укупног становништва (15+) је 29,8%, а са средњим образовањем, као % укупног становништва (15+) је 42,4 %, а 19,5% није завршило основну школу.

Смањење броја становника услед одласка у иностранство, уз старење популације представља све већи изазов и здравственом, социјалном систему, као и образовању.

б) Привредна кретања

Мада се и водеће индустријске делатности општине као производња црепа, керамичких плочица, хидроизолационих материјала, прерађивачка индустрија суочавају са бројним проблемима пословања, ипак успевају да одрже стабилне позиције на тржишту.

Што се тиче робне размене, у периоду јануар-децембар 2021. године вредност извоза општинских привредних субјеката је остварена на нивоу од око 66 милиона долара док је увоз био 75,9 милиона долара.

Број привредних субјеката и даље стагнира у општини (у 2021. години су на списку 434 предузетника и 318 предузећа у општини), што указује на последице драстичног опадања тражње и куповне моћи становништва, на недостатак финансијских средстава и тешкоћа приликом њиховог обезбеђивања. Просечна нето зарада у 2021. години износила је 54.419,00 динара по запосленом.

в) Пољопривредна производња обезбеђује квалитетну базу сировина за прехранбено-прерађивачку индустрију, нарочито за општинске капацитете производње сушених поврћа и производа од њих. Житарице исто представљају једну од основних сировина за прерађивачке капацитете. Пољопривредници са малим поседима и радници, који су везани за пољопривреду, имају изузетно мале шансе да обезбеде егзистенцију из те делатности. Нарочито их погађа диспаритет цена инпута и откупних цена производа у сточарству, у производњи млека, као и у гајењу житарица и индустријског биља. У 2022. години пољопривредне произвођаче поред изразите суше за време бокорења, класања па све до жетве житарица, и даље су погађале високе цене инпута као и релативно ниске откупне цене. Упоредо са тим смањивала су се улагања у квалитетне репроматеријале, заштитна средства и агротехнику. Све то проузрокује и умањење ангажовања радне снаге у сезони окопавања усева, сабирања плодова и примарних, па и секундарних производа на производним површинама произвођача сировине.

Количине сировине би се могле повећати са увећавањем јединствених производних површина за производњу, са повећањем површине под заливним системима. Неповољне тенденције у сточарству се и даље настављају, с једне стране због либерализације увоза месних и млечних производа, а с друге стране због повећања захтева стандарда квалитета домаћих производа и екстремног раста цене сточне хране. Сва та негативна кретања су довела до драстичног пада сточног фонда и дубоке кризе целог сектора. Општина Кањижа настоји да подржава из године у годину ову значајну грану привреде и то чини у складу са својим финансијским могућностима буџета, и то преко годишњих Програма мера за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја, јер сматра да треба допринети успоравању негативних тенденција у пољопривредној и сточарској производњи. У том циљу у општинском Буџетском фонду за пољопривреду и рурални развој из године у годину се обезбеђују средства подршке за улагања како на пољу набавке опреме за наводњавање, тако и набавке квалитетних приплодних грла, па и покривања трошкова вештачког осемењавања говеда итд.

г) **Туризам општине** се ослања углавном на бањске капацитете, који са традицијом дугом сто година користе лековиту воду за лечење реуматских болести и рехабилитацију. Специјална болница за рехабилитацију „Бања-Кањижа“ и хотели „Lipus“ и „Aquarapon“ располажу најзначајнијим смештајним капацитетима. Повећава се и број смештајних капацитета у домаћој радиности. Укупан број ноћења остварен у 2021. години је 38341.

Поред тога што општина има значајну традицију у медицинском туризму и угоститељству, све више се истичу и здравствени туризам, спортски-рекреативни и културни туризам, туризам гастрономије, рурални и етно туризам итд.

Јавни сектор преко унапређења инфраструктурног развоја и општинског маркетинга може значајно допринети развоју локалног предузетништва у овој грани привреде, што даје велики подстрек искоришћавању потенцијала у повећању запошљавања.

д) **Услужни сектор** нарочито транспорт и трговина на велико остварују лепе резултате и представљају стабилне и перспективне привредне делатности у Кањижи.

2.2. Партнери на спровођењу политике активне политике запошљавања у општини

Најзначајнија институција из аспекта запошљавања је Национална служба за запошљавање (НСЗ), која покрива кроз мрежу филијала све локалне самоуправе. Експозитура у Кањижи преко филијале Кикинда обавља послове обавештавања о могућностима и условима запошљавања, осигурања за случај незапослености, организује додатно образовање и обуку итд.

Најзначајнији партнер НСЗ-а на локалном нивоу је Локални савет за запошљавање, који од 28. 7. 2016. год., активно учествује у праћењу и анализи тенденција тржишта рада.

Рад савета је усмерен на предлагање годишњих акционих планова запошљавања, спровођење заједничких програма запошљавања НСЗ и општине Кањижа, праћење сајмова запошљавања, саветодавну помоћ за реализацију пројеката јавних радова, итд.

3. СТАЊЕ НА ТРЖИШТУ РАДА У ОПШТИНИ

3.1. Опште карактеристике, кретање запослености и незапослености

Опште карактеристике тржишта рада у општини су и даље: неусаглашеност понуде и потражње радне снаге, велико учешће дугорочно незапослених, неповољна старосна и квалификациона структура незапослених, незапосленост младих, застарелост знања и способности како запослених тако и незапослених лица, велики број незапослених који припадају теже запошљивим категоријама, као и велики број ангажованих у сивој економији.

Велики пад запослености је забележен и међу младима (15-24), што потврђује да се млади људи све чешће одлучују за наставак образовања као алтернативу тражењу запослења, односно да након завршетка школовања масовно напуштају земљу да би на европским тржиштима нашли боље плаћен посао.

Највећи број запослених је ангажован у прерађивачкој индустрији (25,70%), у трговини (16,00%).

Број регистрованих индивидуалних пољопривредника крајем 2021. године је износио 598 лица, што бележи опадање од 6,42 % у односу на претходну годину.

Упоредни приказ запослености по секторима

Сектор	2018.	2019.	2020.	2021.
Пољопривреда, шумарство, рибарство и рударство	182	206	229	245
Прерађивачка индустрија	1676	1615	1562	1583
Снабдевање водом, електричном енергијом, гасом и паром	80	79	83	92
Грађевинарство	217	183	188	201
Трговина на велико и мало, поправка моторних возила	940	949	958	984
Услуге смештаја и исхране	168	194	201	181
Саобраћај и складиштење	474	491	480	492
Информисање и комуникације	32	30	29	33
Финансијске делатности и делатности осигурања	78	74	72	69
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	134	141	138	133